

פרוטוקול מס' 437
מישיבת ועדת הכספים

ביום רביעי, ב' בניסן התשמ"ד (4 באפריל 1984), בשעה 9.00

נ כ ח ו :

חברי הועדה: היו"ר שי לורינץ

א' אבטבי
ע' אמוראי
י' ז' אמיר
נ' ארד
נ' בלומנטל
ש' הלפרט
י' זיגר
י' זכאי
י' חשאי
י' כהן
נ' פדר
ח' רמון
ד' תיכון

מוזמנים:

א' לין - מנכ"ל משרד האנרגיה והתשתית
ד' אוזן - משרד האנרגיה והתשתית
י' מילוא, י' דביר - חכ' החשמל
מ' גרוסמן, י' גולינסקי - חב' החשמל
י' דרורי - הממונה על שוק ההון
א' שר - החשב הכללי
א' יונס, מ' פרידמן - משרד האוצר
גב' ש' שביד, גב' מ' כץ - משרד האוצר

מזכיר הועדה:

א' קירשנר
א' דמביץ
ס' אלחנני
ר' בלומרוזן

יועץ משפטי:

כלכלנית:

קצרנית:

סדר - ה י ו ם :

1. תעודות בונדס - מכתב שר האוצר מ-4.3.84;
2. ערבות ל"אל-על" - מכתב החשב הכללי מ-4.4.84;
3. העלאת תעריפי החשמל - מכתב שר האנרגיה והתשתית מ-29.3.84;
4. צו מימון מבצע שלום הגליל (פטור חלק מהיטל במכירת אגרות חוב שהנפיקה המדינה), התשמ"ד-1984 - מכתב שר האוצר מיום 26.3.84;
5. החלטת מימון מפלגות (יחידת מימון ומועדי תשלום) (תיקון), התשמ"ד-1984 - פניה של חברי-הכנסת יהודה חשאי, אברהם מלמד, צבי רנר ואיתן לבני.
6. בחירת חברי הועדה המשותפת, מטעם ועדת הכספים, לדיון בנושא: "מסקנות הועדה הממלכתית לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה" - הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת רענן נעים.

=====

-1538-

9-11 ק"מ (תיקון)

היו"ר ש' לורינץ:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה.

תעודות בונדס

(מכתב שר האוצר מה-14 במרס 1984)

היו"ר ש' לורינץ:

כמה חברים מן הקואליציה ביקשו לעכב את האישור לצורך בירור. ההתנגדות הוסרה.

ח' רמון:

האם ההתנגדות הוסרה בעקבות העובדה שכמה מחברי הועדה קיבלו כרטיסי טיסה לצורך המגבית? זו שערוריה שחברים עיכבו את האישור. העיכוב לא היה מנימוקים עניינים. אני מצהיר, שמעולט לא נסעתי לצורך המגבית.

י' זייגר:

האם פירוש הדבר שתצביע נגד?

ע' אמוראי:

גם אני לא נסעתי. חמש-עשרה שנה אני בכנסת ואף פעם לא נסעתי.

היו"ר ש' לורינץ:

אני מסכים לדעה שתברים צריכים לדון לגופו של עניין. אסור שעניינים צדדיים ישפיעו על שיקול הדעת ועל ההחלטה.

יש מקרים שכאשר עומדים לאשר משהו, חברים מבקשים לברר עניין צדדי, למרות שאינם רוצים לקשור בכך את ההצבעה, אבל זו הזדמנות לבירור.

לאחר בירור, אני שמח להודיע, שלחשדות כאילו יש העדפה של אנשים מחוג זה או אחר אין שחר. אנשי הבונדס מזמינים אותם אנשים שהם חושבים שמביאים את התועלת המירבית לעידוד המכירות.

ע' אמוראי:

האם ביררת, וזו התשובה שלהם?

היו"ר ש' לורינץ:

זו התשובה שלהם. הם גם המציאו רשימה.

ע' אמוראי:

איני מגייס כסף טוב, לכן אף פעם לא הזמינו אותי.

ח' רמון:

האם הומצאה רשימה של הנוסעים לפני שהוסרה ההתנגדות?

היו"ר ש' לורינץ:

המציאו לי רשימה של אלה שהיו מוזמנים בשנה האחרונה.

ח' רמון:

זאת-אומרת, הבונדס נדרש להוכיח שהוא כשר?

היו"ר ש' לורינץ:

כן. לא מזיק לסלק רכילויות.

י' חשאי:

האם ברשימה הזאת נכללים חברים מועדת הכספים?

היו"ר ש' לורינץ:

אינני יודע. אם זה חשוב לך, אני מוכן לברר.

י' חשאי:

אני מציע שתברי ועדת הכנסת לא ייענו לפניות של הבונדס.

היו"ר ש' לורינץ:

כל העניין הזה לא במקומו. אנחנו צריכים לדון לגופו של דבר. היה עיכוב. באופן רשמי לא ניתן שום נימוק. אינני אוהב לטאטא דברים מתחת לשולחן. חבר-הכנסת רמון, השבתי לשאלתך כדי למנוע רכילויות.

ח' רמון:

אבקש שבעוד שנה נקבל רשימה מי מחברי ועדת הכספים נסע במסגרת הבונדס.

היו"ר ש' לורינץ:

הזכות בידי החברים שיהיו כאן בעוד שנה לבקש זאת.

ה צ ב ע ה

התיקונים המוצעים בתנאי הבונדס אושרו

ערבות ל"אל-על"

(מכתב החשב הכללי מיום 4 באפריל 1984)

היו"ר ש' לורינץ:

קיבלתי מכתב מן החשב הכללי, בנוסח זה:

"בישיבותיה מיום 17.1.83 ו-27.12.83 אישרה ועדת הכספים מתן ערבות המדינה לאשראים חדשים לאל-על. כמו כן אישרה הועדה מתן ערבות לאשראים ישנים שניתנו על-ידי חברות-בת וסניפים של הבנקים הישראליים בחו"ל.

הואיל ובעת אישור הערבות, בינואר 1983, הוסכם עם הבנקים על אשראים קצרי מועד, חוזרים ונשנים בכל חצי שנה, והערבות המקורית הוצאה בהתאם, נתבקשה הועדה

לאשר ערבות לריבית שוטפת לתקופה של 6 חודשים. כדי לשמור על העלות הנמוכה של האשראים לתקופה ארוכה יותר, הוסכם בין אל-על לבנקים כי האשראים החדשים יינתנו עד ליום 2.5.1989, וההלוואות למימון האשראים הישנים יעמדו לפרעון ב-1.9.1990.

לפיכך ערבות המדינה תתייחס אף היא למועדים הנקובים לעיל, ותכסה את הריבית שאל-על חייבת בתשלומה במשך תוקפם של האשראים החדשים והישנים כמפורט לעיל.

אבקשך כי הועדה תרשום לפניה את תוכן מכתבי זה. בכבוד רב, החשב הכללי."

בבקשה זו מציע החשב לא לחדש הלוואות כל חצי שנה. בהתאם לכך, הריבית תהיה יותר נמוכה. כך אני מבין, אדוני החשב. נרשום לפנינו את הודעת החשב.

הוחלט: לרשום את השינויים בתנאי הערבות, בהתאם למכתב החשב הכללי מיום 4 באפריל 1984.

העלאת תעריפי החשמל

(סימוכין: מכתב שר האנרגיה והתשתית מיום 29 במרס 1984)

היו"ר ש' לורינץ:

בפעם הקודמת התנגדנו להעלאת תעריפי החשמל מעבר להתייקרות הדלק. העלאת התעריפים משפיעה על המדד, וזה משפיע על האינפלציה. אף אחד לא עשה חשבון באלו סכומים זה מתבטא בחובות המדינה לציבור. אני מציע לכם להסתפק בהעלאת תעריפים כפי שמתחייבת מהעלאת מחירי הדלק. אני מציע הצעה זו כחבר הועדה. התייקרות הדלק היתה בשיעור 2%-2.5%. אם כן, אני מציע העלאה של 10%-10.5%.

א' לין:

אפתח בכמה נתונים שהם רלבנטיים לדיון היום. עד סוף ספטמבר 1983 צריכת החשמל בישראל עלתה בשיעור של 7.6%. במוצע שנתי הצלחנו לרדת לגידול בצריכת החשמל של 4.2%. הווה אומר, מאז הנהגנו את מדיניות המחירים החדשה, שאיננו מסבסדים את מחיר החשמל, הצלחנו ליצור מצב, שצריכת החשמל בציבור ירדה. יש בכך חסכון כספי עצום למשק, גם במאזן התשלומים. אין לזלזל בשיקולים של מיתון צריכת החשמל בישראל. איני מדבר על מיתון שהוא כתוצאה ממיתון הגידול של התוצר התעשייתי. אני מדבר על אותם חלקים של צריכה, שכולנו יודעים שהיא צריכה בזבזנית. יש גידול שנתי של 4.2%, לעומת 5.6% - התחזית הסבירה של חברת החשמל. זה הישג כלכלי חשוב ממדרגה ראשונה. כתוצאה מכך יש חסכון במטבע זר ויש לכך השפעה על התכנון של הקמת תחנות כוח חדשות.

לסוף שנת הכספים הקודמת, הווה אומר להיום, הצלחנו להביא את עלות הייצור לרמה של 6.3 סנט לקילווט שעה. זו הרמה בה אנחנו מתחילים בשנה הנוכחית. זה הישג גדול. לפני שנתיים מחיר ייצור החשמל היה 8.5 סנט לקילווט שעה. כלומר, מחיר הייצור הריאלי נמוך ממה שהיה בעבר. ההצלחה בהורדת העלות מקורה במעבר לייצור בפחם וגם בשינוי במיבנה ההון של חברת החשמל. איני מדבר על התייעלות וניצולת יותר טובה, שיש להם משקל חשוב, אבל לא כמו לשינוי במיבנה ההון. אנחנו ברמת ייצור גבוהה מלפני שנתיים. אנחנו מנסים לא להגיע לשחיקה ברמת המחירים הריאלית של החשמל.

יש תפישה שהעלאת תעריפי החשמל צריכה להיות כמתחייב מהתייקרות הדלק. זו שגיאה להתעלם מרכיבי ההוצאות האחרים. דלק מהווה 57% מכלל ההוצאות של ייצור חשמל. אם מדברים על העלאת תעריפי החשמל רק כמתחייב מייקור הדלקים, משמעות הדבר שאנחנו עונים רק על 57% של ההתייקרויות. יש התייקרויות אוטומטיות אחרות, שאינן תלויות בחברת החשמל. יש עלויות הצמודות לדולר. כמעט כל ההלוואות של חברת החשמל צמודות לדולר. יש פירוט מדויק איזה חלק צמוד למדד. יש גם התייקרויות הנובעות מהתייקרויות מקומיות - התייקרויות תפעול והתייקרויות שכר. העלויות הצמודות לדולר מהוות 16%, והעלויות הצמודות למדד - 27%.

ח' רמון:

רובן שכר?

א' לין:

חלקן הגדול שכר. איננו מבקשים העלאת תעריפים מעבר למדדים קבועים החלים על חברת החשמל באופן אוטומטי. אם העלאת התעריפים תהיה רק בהתאם להתייקרות הדלק, נשחוק את הרמה הריאלית של תעריפי החשמל. נחזור לתהליך שהתרחש בשנת 1983. משמעות הדבר: הזרמה נוספת מאוצר המדינה לחברת החשמל; סבסוד של תעריפי החשמל; גידול בצריכה.

איננו מדברים על התייקרות ריאלית, רק על שמירה על רמת המחירים הריאלית.

ח' רמון:

מה הפרש היום בין מחיר המזוט למחיר הפחם? האם הפרש הוא משמעותי?

נקודה נוספת. לחברת החשמל היתה תמיד מדיניות קשוחה, שאין הבדלה בין גופים שונים הפועלים למען אותן מטרות. לאחרונה פורסם, שלגבי בתי הכנסת שונה חישוב החשמל. בתי הכנסת נהנים מחשמל זול. אין עיני צרה בבתי הכנסת, אך יש עוד מוסדות שממלאים תפקידים חשובים למען החברה והקהילה - מתנ"סים, מעונות יום לילדים וכיו"ב. אני מציע שיהיה דין שווה לגבי כל המוסדות האלה, שיהיה אותו תעריף. עד-כמה שאני יודע, התעריפים שנקבעו לבתי הכנסת אינם חלק מן ההסכם הקואליציוני. אבקש לקבל הבהרות בעניין זה. מה ההנחה שניתנה לבתי הכנסת?

מנכ"ל משרד האנרגיה מבקש העלאה של 5.6% מעבר להתייקרות הדלקים, אבל תמיד באים אלינו עם הבקשה לאחר התייקרות הדלק.

א' לין:

היום כבר בו-זמנית.

ח' רמון:

שמענו ש-27% מההוצאות הן הוצאות שכר. קיים הסכם תוספת יוקר. רכיבי השכר משתנים אחת לשלושה חודשים. לגבי ה-27% האלה יש לפנות אלינו אחת לשלושה חודשים. אם יעלו את מחיר הדלק אחת לשבועיים, האם תפנו אלינו אחת לשבועיים? למה? על ההעלאה הנובעת מהתייקרות הדלק נצביע מייד. לגבי העלאות אחרות - תפנו אלינו כאשר רכיבי השכר משתנים. תשלמו תוספת יוקר רק ב-1 במאי, יחד עם כל המשק. עד אז לא קורה דבר, מבחינתכם, כמו שלא קורה בשום מגזר במשק.

אותו דבר לגבי ההון. בעיות ההון אינן נובעות מהעלאת מחירי הדלק. אלה בעיות שוטפות. האם תבקשו כל יום העלאה של חצי אחוז?

א' לין:

איננו באים כל יום.

ח' רמון:

משלמים תוספת יוקר אחת לשלושה חודשים. זה מה שחשוב.

אני חוזר להצעה שהצעת פנים קודמת. פניתי בנושא הצריכה הביתית. אתם טוענים שאין אפשרות להענות לבקשתי. לדעתי, אתם טועים. אפשר להגיע לסל צריכה מינימאלי שעד אליו יהיה חשמל יותר זול. על קילווט אחד מעליו, ישלמו מחיר יותר גבוה על כל הצריכה, לא רק על הצריכה השולית.

חברות ועסקים כוללות את הוצאות החשמל בין הוצאות. בבית אין על מי לגלגל את ההוצאה. זו הוצאה נטו.

ד' תיכון:

התאוריה שלך חדשנית ומעניינת מאוד, אבל שומו שמיים והאזיני ארץ.

ה' רמון:

אצל מקבל משכורות, בחודש פברואר הוצאות החשמל מהוות 5% מן ההכנסה הפנויה; בחודש מרס - 15%, ובחודש אפריל - 20%, כי המשכורת נשארת קבועה והתעריפים עולים. אם היתה אינפלציה נורמלית, לא היה טעם בהצעה שלי. אבל באינפלציה דו-ספרתית לחודש, כאשר הממשלה מסרבת לעדכן את תוספת היוקר אחת לחודש, הרי כל חודש השכיר מפסיד ממשכורתו אחוז גבוה. בתקופות שבין תוספות היוקר העלאת התעריפים צריכה להיות יותר מתונה.

י' כהן:

אינני גורס שצריך להעלות את התעריפים רק בהתאם לעליית מחירי הדלק. יש הוצאות נוספות. גם בשנים קודמות הגבלנו את הסובסידיה. בתחילת השנה היה פיגור גדול. נתנו הלוואות גדולות, כדי לא להגדיל את הסובסידיה. ב-13 בפברואר היתה הערכה שהסבסוד מתקציב המדינה יהיה 6.3 מיליארד שקל. הסבסוד ירד ל-3.6 מיליארד שקל. לקראת 1985 אין צורך לקבוע סבסוד מעל ומעבר. אני בעד מחיר עלות ריאלית, פחות או יותר. אך אין הצדקה לקפיצות גדולות בתעריפים. אני מציע לאשר הפעם העלאה של 10%. לאחר-מכן נבדוק את העלויות הנוספות ונקיים דיון יסודי.

י' חשאי:

הממשלה מציעה העלאת תעריפים של 14%. הצעתך נוגדת את הצעת הממשלה.

היו"ר ש' לורין:

האם זו פעם ראשונה שתכריעם מציעים הצעות בניגוד להצעת הממשלה?

א' אבטבי:

לדעתי, התחשיב צריך להיות שונה. כרגע צריך להעלות את התעריפים רק בשיעור המתחייב מהעלאת מחירי הדלק. לגבי היתר, יש לערוך חישוב אחת לכמה חודשים. החשמל הוא שירות אלמנטרי. אצל משפחות מסוימות הוצאות החשמל הגיעו ל-20% מהשכר. אני מצטרף להצעה להעלאת תעריפים של 10%.

יש צורך לקבוע מדיניות ברורה בנושא התעריפים. בהעדר מדיניות ברורה, ועדת הכספים תקבע את המחיר.

א' לין:

יש מדיניות בתקציב.

א' אבטבי:

הרבה דברים כתובים בתקציב. התקציב הוא הרשאה בלבד.

א' לין:

אין סבסוד במחירי אנרגיה.

א' אבטבי:

אני מצטרף להצעה בדבר העלאת התעריפים ב-10%.

ע' אמוראי:

מדוע אתם מניחים גידול של 5% בתצרוכת החשמל, כאשר סוגרים סובסידיות; מעדכנים את התעריפים לפי המדד וכאשר צפויה ירידה גדולה בתל"ג לנפש?

כאשר יש סטגנציה במשק ומניחים שתהיה ירידה בצריכה לנפש של 7%-7.5%, תשווקו פחות חשמל. אם תשווקו פחות חשמל, לא תהיה תוספת יחידות בשעות העומד וכיו"ב, כלומר, מחיר החשמל יהיה יותר זול. אם כך, הבה נוריד את מחירי החשמל. אם יש סטגנציה במשק, יש להניח שצריכת החשמל תרד. לכן עלות ייצור החשמל תרד.

אני מציע להעלות את תעריפי החשמל רק ב-10%.

ד' תיכון:

אדוני המנכ"ל, אינכם עקביים. בחודשים אוקטובר-נובמבר הצגתם תכנית עבודה. אמרתם שאם נאשר העלאת תעריפים כזאת וכזאת, יש להניח שהגרעון יחוסל בינואר. נכון שקרה משהו במשק - האינפלציה הפכה להיות מואצת, אבל בבקשה שלכם אני קורא את המשפט הבא: "העלאה של 5.6% מעבר להתייקרות הדלקים נחוצה לכיסוי התייקרויות בעלויות תפעול והון בשנת 1984/85 על-פי מדיניות של הצמדת עלויות למדדים מתאימים, מדיניות שתוסבר בהרחבה בעת הצגת הנושא בוועדת הכספים". אני מכין שכאן אתם משנים את השיטה על-פיה פעלתם בשנים האחרונות. אם רוצים לשנות שיטה, אני בעד שינוי שיטה, אבל לשם כך יש לבדוק את כל העלויות ואת כל התמחיר של חברת החשמל. אני יודע שאין זה הזמן לכך. איני חושב שבחודשים הקרובים יזדמן לנו לבדוק את הנושא ברצינות. אני מציע להמשיך בדרך הישנה ולהסתפק היום בהעלאת תעריפים של 10% בלבד. ננהג כך עד יולי 1984. לאחר-מכן, מי שיהיה בשלטון יבדוק אז העניין ויטפל בו כהלכה.

איני מקבל את ההצעה בדבר עידוד הצריכה הביתית.

ח' רמון:

בגלל האינפלציה האזרח נפגע פעמיים - יש התייקרויות והוא איננו מקבל פיצוי מתאים.

ד' תיכון:

לא מקובל עלי ייקור עלויות הייצור בגין מרכיב החשמל מעבר לייקור הצריכה הביתית.

נ' בלומנטל:

החוזר שהוגש לוועדה הפעם אינו ראוי לדיון בוועדת הכספים. התגובה שלנו צריכה להיות, שאיננו מטפלים בבקשה בגלל החומר שהוגש. הובטח לנו עשרות פעמים שהחומר שנקבל יהיה מבוסס, לא כפי שהוצע כאן.

4.4.84

המספרים שמופיעים כאן מראים שבשנת המאזן הקודמת, זו שהסתיימה ב-31 במרס 1984, הרווח, לפי שיטת החישוב שהיתה נהוגה בחברת החשמל באותה שנה, לפי הרווח האינפלציוני, כפי שמקובל היום בכל מקום, יהיה - ללא הסובסידיה הממשלתית - מעל 10%-12% מן המחזור. בעולם מקובל רווח של 1%-1.5% על מחזור של חברת החשמל. זאת-אומרת, הרווח של חברת החשמל לשנה הקודמת הוא 10% מעבר לרווחים המקובלים בעולם. אני אומר את הדברים האלה על-סמך השערה. בוודאי נראה את המאזן בשלב הרבה יותר מאוחר. לפי המספרים שלפנינו, נראה לי שזה מה שיהיה.

היו"ר ש' לורינץ:

מה היה הרווח במאזן האחרון?

ס' אלחנני:

יש לי המאזן.

נ' בלומנטל:

בשנת 1982/83 המחזור היה כ-26 מיליארד. הרווח, מתואם לאינפלציה, היה 6 מיליארד. כלומר, 23%-24%. הרווח המקובל הוא 2%. כאן יש רווח של עשרים וכמה אחוזים. לגבי המאזן של השנה הורדתי אחוזים ניכרים. אני מדבר על רווח של 12% מהמחזור.

אבקש לדעת בדיוק מה המרכיבים של העלאת התעריפים הנדרשת. אני מציע לא לאשר את הבקשה עד-אשר לא נקבל נתונים מדוייקים.

היו"ר ש' לורינץ:

לעניין התעריפים המיוחדים לבתי הכנסת, אין זה סוד, לפחות שבע שנים פניתי בעניין זה לחברת החשמל. בתי הכנסת מסווגים כבתי עסק. לית-מאן-דפאליג שבתי הכנסת אינם בתי-עסק. כמו כן, צריכת החשמל בבתי-הכנסת אינה בשעות העומס. לתעשיות הצורכות חשמל שלא בשעות העומס יש תעריף מוזל.

אגב, אין סיבה שאותו עקרון לא יחול על מעונות יום וגני ילדים, אם צריכת החשמל לא תהיה בשעות העומד. בבתי-הכנסת צריכת החשמל היא בעיקר בשעות הערב, בשבתות ובחגים. לכן, מבחינה אובייקטיבית יש לכך הצדקה.

יש לקחת בחשבון גם, שיש התחשבות מיוחדת עם כנסיות של כל הדתות. אינני יודע אם יש התחשבות מבחינת חברת החשמל, אבל יש התחשבות במסים, במכס. בכל העולם יש התחשבות בבתי תפילה.

ח' רמון:

אינני נגד התחשבות בבתי הכנסת, אך אני רוצה שאותו קריטריון יחול גם על מעונות יום, לדוגמה.

היו"ר ש' לורינץ:

אם הצריכה לא תהיה בשעות העומס.

י' מילוא:

נשאלה שאלה לגבי הפחם. ב-1984/85 אנחנו מתכוונים לייצר כ-52% מהאנרגיה בפחם, לעומת 38%-39% בשנת 1983/84. אם אמנם תתקיים מדיניות שינוי התעריפים, כפי שאנחנו מציעים, התעריף בסוף שנת הכספים הזאת יהיה, מבחינה ריאלית, יותר נמוך מאשר בתחילת השנה בכ-4%-5%. זה נובע מן העליה בייצור בפחם. על-ידי ייצור אנרגיה בפחם אנחנו חוסכים כ-1.5-1.6 סנט לקילווט שעה. אם מייצרים 6-7 מיליארד קילווט, החסכון גדול. ב-1984/85 החסכון שינבע כתוצאה מייצור בפחם יגיע לסדר גודל של 150 מיליון דולר, זה מול תקציב דלק בסדר-גודל של 500 מיליון דולר. ההוזלה בייצור עברה לצרכן. היום העלות הממוצעת לקילווט-שעה היא 6.5 סנט (6.3 סנט לקילווט שעה בסוף השנה), לעומת 8.5 סנט לקילווט שעה לפני שנתיים.

אני רוצה להבהיר לכל מי שהציע העלאת תעריפים של 10%, שכל אחוז בתחילת השנה מתבטא בסדר-גודל של 1.2 מיליארד שקל. כלומר, ה-4% שאתם מציעים להוריד הם 6.8 מיליארד שקל. אם בעתיד יתברר שאמנם חברת החשמל צריכה לקבל את הפיצוי או את התמורה שכרגע לא יאושרו, יהיה צורך בקביעה של אחוזים נוספים כדי לכסות אותם סכומים.

אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה את הביקורת הגדולה שהיתה על העלאת התעריפים המואצת שנבעה מריסון העלאת התעריפים בתקופה שבין יולי 1982 ליולי 1983.

בדיון על העלאת התעריפים האחרונה הבאנו את מלוא האינפורמציה והנתונים. לא חשבנו שאנחנו צריכים להביא אותם נתונים היום.

לפי המדיניות שלנו, העלאת התעריפים צריכה להיות מדורגת, באופן שתכסה את העלויות של חברת החשמל. העלאת התעריפים צריכה להיות מינימאלית, במשך השנה, לא יותר גבוהה מההתייקרויות במשק בתקופה בה מדובר. לפי האומדנים היום, תוספת היוקר בחודש אפריל תהיה 40%. מרכיב השכר בעלויות חברת החשמל הוא 18%. אם היינו צריכים לקבל פיצוי רק בגין תוספת היוקר, היינו צריכים לקבוע העלאת תעריפים של 6%-7%. איננו מציעים העלאה כזאת.

ח' רמון:

אבל קיבלתם חלק בהעלאת התעריפים הקודמת.

נ' בלומנטל:

האם יש עוד מישהו בארץ שמאשרים לו מראש העלאת מחיר עקב התייקרויות?

ח' רמון:

כמה פעמים מחודש ינואר עד היום הועלו מחירי הדלק?

י' מילוא:

רק בגין תוספת היוקר היינו צריכים לקבל 7.2%. ויש התייקרויות אחרות במשק של רכיבי הוצאה אחרים של חברת החשמל - הלוואות, חומרים, תשלומים לקבלנים. היום כל התשלומים צמודים. אנחנו מציעים לפרוש את התייקרויות. איננו מבקשים פיצוי על כל התייקרויות ברגע שהן קורות. אנחנו מנסים לפרוש את העלויות המחירים באופן שיכסו את התייקרויות בחברת החשמל; מצד שני, אנחנו מנסים להביא להעלאה מינימלית של התעריף. בוודאי לא יותר מהאינפלציה.

ח' רמון:

בכמה העליתם את המחירים בחודשים ינואר, פברואר ומרס מעבר לעליית מחירי הדלק?

י' מילוא:

אנחנו בדעה שהעלאות התעריפים צריכות להיקבע מתוך ראייה שנתית. אנחנו מנסים להגיע לכך שהעלאת התעריפים תהיה מינימלית ולא תחרוג מן ההתייקרות החזויה במשק, אך תיתן תמורה מספיקה לכיסוי עלויות חברת החשמל, המחושבות כעלויות ייצור האנרגיה.

לגבי השיטה בה אנחנו מעלים את המחירים - נסינו לחזות את האינפלציה, או את הפיחות שיהיה בחודש אפריל 1984/85. לא חזינו אינפלציה ברמה של 20%. שמענו דעות של כלכלנים על אינפלציה ברמה של 20%. איננו חירשים. כדי לא ללבות את עליית המחירים, חישבנו את העלויות לפי עלייה מחירים ברמה של 14%-15% בחודש אפריל. התייקרות הדלק חושבה בסדר-גודל של 14%. כך בנינו את הדרישה להעלאת התעריפים.

חברת החשמל ביקשה העלאת תעריפים של 15%, לא 14%. היא מבוססת על התייקרויות דלק ורכיבים אחרים. אם היינו לוקחים בחשבון שההתייקרות בחודש אפריל תהיה 20%, היינו צריכים לבקש העלאת מחירים של 16%-17%.

לגבי החומר שהגשנו, הגשנו מלוא האינפורמציה שנדרשה. נהיה מוכנים להגיש כל אינפורמציה שנידרש.

ע' אמוראי:

אם חבר-הכנסת דן תיכון מציע העלאת תעריפים של 10%, אני מציע העלאת תעריפים של 8.4%.

ח' רמון:

אנחנו מציעים העלאת תעריפים רק על סמך התייקרות הדלק - 8.4%.

י' כהן:

אם אין הסכמה על 10%, אבקש שהות להתייעצות סיעתית.

ס' אלחנני:

בפעם הקודמת, כאשר הגישה חברת החשמל בקשה, היא הגישה חשבון רווח והפסד לשנת 1982/83. אז היו הוצאות הפרשי הצמדה ושער בסך 14%. עכשיו - 11%. הפרש של 3 מיליארד.

י' מילוא:

הסברנו את זה בישיבה האחרונה.

ח' רמון:

בעקבות ההוזלות לבתי-הכנסת, אני מציע - - -

א' לין:

עוד לא היתה החלטת ממשלה. אנחנו בודקים אפשרות של התקנת שעוני תעוז, כך שהצריכה של בתי הכנסת, שהיא בשעות השפל, תבוטא.

4.4.84

ח' רמון:

אני מבקש שיגישו לנו רשימה של מוסדות בהם אפשר גם לנהוג כבבתי כנסת - מעונות יום, פנימיות.

היו"ר ש' לורינץ:

הבקשה נרשמה.

עקב בקשת חבר-הכנסת יגאל כהן שהות להתייעצות סיעתית, ההצבעה על העלאת תעריפי החשמל תיערך בישיבה הקרובה.

צו מימון מבצע שלום הגליל (פטור חלקי מהיטל
במכירת אגרות חוב שהנפיקה המדינה), התשמ"ד 1984
(סימוכין: מכתב שר האוצר מיום 26 במרס 1984)

י' דרורי:

במסגרת החלטות הממשלה לעידוד שוק ההון, היה גם נושא עידוד אג"ח ממשלתיות. לפני כשבוע אישרתם שיפור בתנאי הנפקה של אג"ח, מבחינת התשואה, טווח המחירים ואפשרות לצאת למכרז. מחר נצא בהנפקה חדשה של אג"ח צמודות דולר. זה צעד משלים בתחום זה. ההצעה היא להקטין את שיעור היטל שלום הגליל מ-2% ל-1% רק על אג"ח ממשלתיות. לא לשנות את השיעורים ביתר ניירות הערך. מטרת ההצעה הזאת לשפר את התשואה האפקטיבית של אג"ח בצורה שתגדיל את האטרקטיביות שלהן ותאפשר לנו הנפקות במקור. צריך לזכור שהמשמעות של היטל של 2% על אג"ח הרבה יותר חמורה מאשר במניות, כי התשואה השנתית הכוללת באג"ח נמוכה יחסית. לכן, 2% מהווים אחוז נכבד מהתשואה. לכן, יש שוני בין מניות ואג"ח.

לגבי אפקט ההכנסות, ההערכה הכוללת היא, שלא תהיה פגיעה בהכנסות. מצד אחד, יגדל נפח העסקות, כלומר, האחוז הזה יחול על נפח יותר גדול. מצד שני, אנחנו מעריכים שזה יעורר מכירת אג"ח חדשות.

ח' רמון:

רק היום מתפרסמים שוב נתונים מזעזעים על המפולת המוחלטת של מינהל הכנסות המדינה. שר האוצר, בקריאה הראשונה של הצעת התקציב הנוסף, התוכח אתי שהנתונים בחודש מרס יהיו פחות גרועים מהנתונים של חודש פברואר.

ד' תיכון:

הוא דיבר על מרס 1984 לעומת מרס 1983.

ח' רמון:

במרס מול מרס יש ירידה של 27%. אין ירידה בהכנסות משכירים. הירידה היא בהכנסות מעצמאים ותברות. יש הרבה סיבות ותירוצים, אך עול המסים נופל על השכיר.

חבר-הכנסת דן תיכון ואנוכי ביקשנו לקיים דיון על מה שקורה במינהל הכנסות המדינה. ההזרמה בחודשים פברואר ומרס נובעת אך ורק מן העובדה שהמדינה אינה גובה מסים. השערוריה של המקדמות - - -

י' זכאי:

חבר-הכנסת רמון, למה שאתה אומר אין תמיכה אפילו בקרב סיעתך. הממשלה הקואליציונית אינה גובה מסים, ונציג האופוזיציה אומר: תיגבו מסים. השתגעתי? עכשיו צריך להבטיח גן-עדן עלי-אדמות.

ח' רמון:

יש שכבה מסויימת באוכלוסיה שעושה חיים משוגעים, ורוב האנשים, בעיקר השכירים, משלמים את המחיר. זה לא בגלל שלומיאליות. לא משנים מה שצריך לשנות בשטח החקיקה, על-מנת לגבות מס כפי שצריך. לאוצר יש תיזה נהדרת: אם נוריד את המיסוי, נפח העסקות יגדל ולא תהיה פגיעה בהכנסות. זה הגיון נהדר, אבל הוא נכון גם לגבי הכנסה מעבודה. תורידו את המס על עבודה ואנשים יעבדו יותר. במדינת-ישראל מבינים את זה רק לגבי ההון. לגבי עבודה זה לא פועל?

אנחנו דנים במיסוי על בורסה. לא ייתכן שדין אחד יהיה גם למשקיע וגם לספקולנט. אני מציע לפטור ממס כליל אדם שמשקיע בבורסה ומחזיק את ניירות-הערך חצי-שנה, שנה. לא ייתכן שמי שקונה ני"ע היום ומוכר אותו מחר ישלם כמו אדם שמחזיק ני"ע שנה - 2%. צריך לחשוב על שינוי בכיוון זה.

אני מסכים עם חבר-הכנסת דן תיכון ששינויים בשיטה צריך להנהיג מאוגוסט, לאחר הבחירות. נאשר היום שמ-1 באוגוסט 1984 ירד ההיטל מ-2% ל-1%. העובדה שהאוצר השתכנע דווקא היום בנחיצות הקטנת ההיטל חשודה בעיני.

י' כהן:

אצטמצם בנושא הנדון. לא אתייחס כרגע לכל מכלול הנושא של הכנסות המדינה. לכך יש להקדיש דיון נפרד.

גרסתי כל הזמן - ואני זוכר שהייתי בעמדת מיעוט - שצריך להעלות את ההיטל, בלי קשר למבצע שלום הגליל, על מסחר במניות. לא קיבלו את דעתי. הטיילו 2%. עובדה היא שכל רואי-השחורות שאמרו שבגלל ההיטל הזה הבורסה תיפול - התבדו. לבורסה יש חוקים אחרים. עובדה היא שהבורסה לא הושפעה מן ההיטלה. היא הושפעה מדברים אחרים, לדוגמה, ממה שקרה בשוק המניות הבנקאיות.

אין ספק שזה אחד ההיטלים הצודקים ביותר, מג גם שכדאי להפנות את תשומת-לב הציבור לכך שכדאי להשקיע בעבודה, בייצור, ולא-דווקא במסחר במניות. עובדה היא שגם עם ההיטל של 2% עלו המניות.

הנושא הזה מחייב התייעצות. כרגע אני נגד ההצעה להקטין את ההיטל. אם הצעתי לא תתקבל, אבקש שהות להתייעצות סיעתית.

ד' תיכון:

אילו הדבר היה תלוי בי, הייתי ממליץ מזמן לבטל את היטל שלום הגליל על אג"ח. העובדה שהשארנו את ההיטל מאז אוקטובר היתה שגיאה. טוב עושה הממשלה שבאה, לפחות היום, לתקן חלק מהשגיאה על-ידי הורדת אחוז ההיטל. המשק יקום או יפול על-פי היכולת שלנו למחזר את הכספים שניגבו. גם לצורת המחזור יש השפעה. אם רוצים שכל הכסף יילך לפתמי"ם, צריך להשאיר היטל של 2%. אין כל תמריץ לאנשים לרכוש אג"ח לתקופה של שנה-שנתיים, שהרי הפדיונות בעוד עשר שנים. מי שרוצה לקנות אג"ח לתקופה בינונית ישלם עמלה בתוספת 2%, שכל העסק אינו כדאי.

אני רוצה להסב את תשומת-לב הועדה לבעיה, שאם מקטינים את ההיטל מ-2% ל-1%, מה שיקרה הוא שהבנקים יעלו את העמלות בגין קניה ומכירה בצורה כזאת שבעצם לא עשית דבר. אם מקטינים את ההיטל ואי-אפשר להבטיח שהעמלות שהבנקים גובים יחזרו למימדים מלפני חודש, באחוזים, אציע לא לבוא עם תכנית חלקית - מה שמוצע כרגע זו בהחלט תכנית חלקית - שהיא פרוצה, ולא יהיה אפשר להשיג מה שרוצים להשיג. אני בעד ההצעה להקטין את ההיטל ל-1%, אבל אני מבקש תשובה בנושא העמלות.

י' ז' אמיר:

הבורסה יכולה להעשיר אנשים תוך תקופה קצרה, אך היא יכולה גם לרושש אותם. דורשים ממורה בחיפה סכומי עתק למס-הכנסה בגלל שהחשבון שלו בבנק תפח בצורה לא רגילה. למס-הכנסה יש כל-מיני "מודיעים". האיש טוען שהוא הרוויח את הכסף בבורסה והוא משוחרר ממס. אני מציע שועדת הכספים תזמין את אנשי מס-הכנסה כדי שנשמע מה קורה בפרשה הזאת. לא ייתכן שמש-הכנסה יתנפל על שכיר שמרוויח בבורסה. כאשר ספקולנטים עצמאיים מרוויחים בבורסה בלי סוף, אין מתנפלים עליהם. אבקש להזמין את אנשי מס-הכנסה, שיסבירו מה קורה.

לדעתי, צריך להמשיך בהיטל שלום הגליל עוד עשרים שנה. למה? צריך להזכיר לציבור שלנו את המלחמה הזאת של "יש ברירה". לא ייתכן שהמחדל הזה יוסר מהמחשבות של הציבור הישראלי. לכן, אני נגד הקטנת ההיטל. אני מציע שההיטל ישאר לדורי-דורות, כדי להזכיר לעם שהממשלה הזאת כמעט גרמה לחורבנה של מדינת-ישראל על-ידי פתיחה באש ובמלחמה.

מה שעושים הבנקים זו גזילת כספו של העובד מתוך כוונה תחילה ורשעות. העמלות של הבנקים מחסלות את האיש הפשוט.

היו"ר ש' לורינץ:

הנושא הזה איננו עומד על סדר-היום.

י' ז' אמיר:

זה קשור.

ע' אמוראי:

מה שחבר-הכנסת יעקב ז'אק אמיר אמר כאן חשוב מאוד. שההיטל ישאר לדראון עולם.

היו"ר ש' לורינץ:

אתם עוברים על "לא תעשה" מן התורה: לא תוסיף. יש הוראה: זכור את אשר עשה לך עמלק, וזכור את אשר קרה למרים בגלל לשון הרע. אסור להוסיף זכירה שלישית.

ע' אמוראי:

אם להקטין את ההיטל, מדוע לא לבטלו?

היו"ר ש' לורינץ:

מוזר בעיני. האוצר מגיע למסקנה שכדאי להקטין את ההיטל ב-50%, כי זה לא יגרום נזק להכנסה עקב הגידול במחזור, ויש התנגדות.

היות ותבר-הכנסת יגאל כהן ביקש שהות להתייעצות סיעתית בעניין זה, אין לי ברירה אלא להענות לבקשתו.

החלטת מימון מפלגות (יחידת מימון ומועדי תשלום) (תיקון), התשמ"ד-1984

היו"ר ש' לורין:

לפני פניה מתברי-הכנסת יהודה חשאי, אברהם מלמד, צבי רנר ואיתן לבני, בעניין יחידת מימון מפלגות ומועדי תשלום.

כפי שאמרתי לחבר-הכנסת חשאי, אני מציע שהרטרואקטיביות של ההצעה לא תהיה למשך שנה אלא לכל היותר חצי שנה.

דבר שני, היות ובמשק עוד לא הונהגה, בשום מישור, הצמדה במאה אחוז, לא נהיה אנחנו, המפלגות, הראשונים להצמדה במאה אחוז, אלא נסתפק בהצמדה של 90%, כפי שהיה עד-עכשיו.

דבר שלישי, אמרתי לחבר-הכנסת יהודה חשאי ואני חוזר על זה: לא נהיה הנחשונים בעניין הצמדה חודשית. לעת עתה הדבר הזה אינו קיים. אין זה נאה שדווקא בנוגע למימון מפלגות ננהיג זאת.

אם בקשר לשלושת הדברים שלי שיש הסכמה, נוכל לגשת להצבעה.

י' כהן:

אבקש רשות להצעה.

י' חשאי:

הפניה היא בהסכמת כל הסיעות. דאגנו שמסיעת הליכוד יחתמו על הפניה גם מן הליברלים וגם מחירות.

ההצעה של היושב-ראש מקובלת עלי. יש לי יפוי-כוח לכך מתברי הכנסת לבני ורנר. אם יוצעו שינויים, אקח את הפניה חזרה.

י' כהן:

מותר להגיע להסכם בין-מפלגתי, אך לא דובר אתי על-כך.

יחידת המימון של המפלגות נשחקה במידה מסויימת, כי היו תוספות רק בהתאם לתוספת היוקר. הולכים לבחירות מוקדמות. אין-ספק שזה מצריך מימון נוסף.

י' חשאי:

לא יהיה צורך במימון נוסף.

י' כהן:

לדעתי, כן.

הצעה הרבה יותר אלגנטית היא, שההצמדה תהיה במאה אחוזים, אבל לא רטרואקטיבית לחצי שנה. אני מציע הצמדה של 100% כל שלושה חודשים. אני נגד רטרואקטיביות.

היו"ר ש' לורין:

איננו יכולים להיות הראשונים להצמדה של מאה אחוז, דבר שלא קיים במשק.

י' כהן:

כדי להגדיל את הכנסות המפלגות, מוטב להעלות את ההצמדה ל-100%, אך בלי רטרואקטיביות.

ח' רמון:

הצעה לסדר. יש הצעה מוסכמת, על דעת כל המפלגות. אבקש להעמיד אותה להצבעה. גם לי יש ביקורת על ההצעה. איני מביע אותה, כי יש הצעה מוסכמת. אבקש להעמיד את ההצעה להצבעה.

י' חשאי:

אם חבר-הכנסת יגאל כהן עומד על הצעתו, אקה את הפניה בחזרה.

א' אבטבי:

איני יכול להסכים להצעת חבר-הכנסת יגאל כהן בדבר הצמדה של 100%. בכך ניצור תקדים שאיננו קיים היום במשק.

י' כהן:

גם הצמדה של 90% אינה קיימת.

נ' ארד:

יש הסכמה בין המפלגות.

י' כהן:

אין הסכמה.

י' חשאי:

חבר-הכנסת יגאל כהן, מה שאתה עושה אינו הוגן.

היו"ר ש' לורינץ:

אין זה הפעם הראשונה שאנחנו עוסקים בנושא שיש לגביו הסכמה של המפלגות הגדולות. אני שמח שפניתי לפני הישיבה, ושקיבלו את פנייתי, כי לא ייתכן שנהיה פורצי הגדר בהצמדה חודשית.

י' כהן:

האם יש עוד משהו שצמוד ב-90%?

ח' רמון:

השכר צמוד ב-90%.

היו"ר ש' לורינץ:

כאשר כל המפלגות מגיעות למסקנה שיחידת המימון אינה מספקת, יש לשנות את היחידה. על-ידי כך לא יוצרים תקדים. אם נחליט שהיחידה תהיה במקום 238,950 שקל - 250,000 שקל, בלי רטרואקטיביות, האם לא עדיף? אולי אפשר להתאחד על-כך?

י' חשאי:

פרופ' סיקרון ערך חישוב מדוייק. התברר שמאפריל 1983 היתה שחיקה ביחידות המימון של 7 מיליארד שקל. ערכנו חישוב לפי מדד המחירים לצרכן ולפי ממוצע השכר במשק - הממוצע ביניהם - ובנינו יחידת מימון יותר צודקת. החלטנו לעדכן אותה חצי שנה אחורנית.

י' כהן:

אני רוצה לכבד הסכמים, אבל אני נגד חקיקה רטרואקטיבית. אני בעד הגדלת יחידת המימון.

נ' בלומנטל:

הנקודה של הרטרואקטיביות חשובה מסיבות אחרות.

היו"ר ש' לורינץ:

ההצעה היא להצמדה של 90%, כל שלושה חודשים, החל מאוקטובר - רטרואקטיבית למשך חצי שנה. רק יחידת המימון משתנה. האם יש הסכמה?

ה צ ב ע ה

ההחלטה על מימון מפלגות (יחידת מימון ומועדי תשלום) (תיקון), התשמ"ד-1984, על-פי פניית חברי-הכנסת יהודה חשאי, אברהם מלמד, צבי רנר ואיתן לבני, נתקבלה

בחירת חברי הועדה המשותפת, מטעם ועדת הכספים, לדיון בנושא:
"מסקנות הועדה הממלכתית לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה" -
הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת רענן נעים

היו"ר ש' לורינץ:

מליאת הכנסת החליטה על הקמת ועדה משותפת, של ועדת הכספים וועדת הכלכלה, לדיון בנושא: "מסקנות הועדה הממלכתית לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה" - הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת רענן נעים. אני מציע את החברים הבאים, מטעם ועדת הכספים: א' אבטבי - יו"ר, י' זכאי וי' כהן.

הוחלט: חברי הועדה המשותפת, מטעם ועדת הכספים, יהיו: א' אבטבי - יו"ר, י' זכאי וי' כהן.

היו"ר ש' לורינץ:

הישיבה נעולה.

(הישיבה ננעלה בשעה 11.05)